

Barns och ungas psykiska hälsa 2022

Information om utlysningen

Inom denna utlysning kan du ansöka om projektbidrag för forskning om barns och ungas psykiska hälsa. Totalt avsätts cirka 70 miljoner kr för åren 2022–2025.

Sista dag att skicka in ansökan är den 5 april kl. 14.00.

Inriktning

Forte har i uppdrag av regeringen att bedriva ett tioårigt nationellt forskningsprogram om psykisk hälsa. Programmet ska bland annat fokusera på forskning om barns och ungdomars psykiska hälsa, förebyggande och tidiga insatser vid psykisk ohälsa, suicidprevention samt samordnade insatser för personer med svår psykiatrisk problematik. Forskningen från programmet förväntas öka förståelsen för varför psykiska besvär ökar i samhället och ta fram metoder, insatser och behandlingar för att främja psykisk hälsa, förebygga och minska omfattningen av psykiska besvär och olika psykiatriska tillstånd, samt lindra konsekvenserna för dem som ändå drabbas.

Programmets första utlysning fokuserar på barns och ungdomars psykiska hälsa (även unga vuxna inkluderas). Barns och ungas psykiska hälsa har under de senaste åren uppmärksammats och ses i dag som en av vår tids stora samhällsutmaningar. Det finns en allmän uppfattning om att barns och ungas psykiska ohälsa har ökat under de senaste åren, men det finns svårigheter med att göra jämförelser över tid och mellan olika grupper. Det behövs mer kunskap om förekomst och orsaker till barns och ungas psykiska besvär och olika psykiatriska tillstånd. Mer kunskap behövs även om insatser som främjar barns och ungas psykiska hälsa samt om hur behandlingar för barn och unga med psykiatriska tillstånd kan förbättras.

Forskningen som finansieras ska uppfylla höga kvalitetskrav, adressera identifierade forskningsbehov samt gärna omfatta flera olika discipliner och vetenskapliga kompetenser. Vidare ska forskningen utgå från ett barn- och ungdomsperspektiv samt ett jämställdhetsperspektiv. Forskningen ska gärna beakta Sveriges åtaganden om mänskliga rättigheter, barnkonventionen liksom genomförandet av Agenda 2030 och de folkhälsopolitiska målen. Utlysningen ska bidra till ökad kunskap om barns och ungas psykiska hälsa och ansökningar inom denna utlysning ska fokusera på en eller flera av nedan beskrivna områden.

Förekomst och fördelning gällande välbefinnande, psykiska besvär och psykiatriska tillstånd hos barn och unga

Här efterfrågas studier som kan bidra till en fördjupad kunskap om förekomst gällande välbefinnande, psykiska besvär och psykiatriska tillstånd hos barn och unga, generellt

liksom i olika grupper. Vi välkomnar också studier av bakomliggande förklaringsfaktorer och drivkrafter. Här finns även en möjlighet att söka finansiering för uppbyggnad eller vidareutveckling av longitudinella studier.

Insatser för att främja barns och ungas välbefinnande

De första åren i ett barns liv har betydelse för den framtida psykiska hälsan. Ojämlikheter i hälsa finns redan hos mindre barn beroende på socioekonomiska faktorer hos familjen. Viktiga arenor för främjande insatser är förskolan, skolan, fritiden och hemmet där barn tillbringar mesta delen av sin tid. Främjande av psykiskt välbefinnande handlar om att barn och unga ska få en ökad möjlighet att känna välbefinnande i livet och bemästra de svårigheter som det innebär att leva genom att kunna balansera känslor, ha goda sociala relationer och utveckla sin inre potential. Främjande och preventiva insatser kan avse interventioner på grupp- och befolkningsnivå, exempelvis i skolan och förskolan, insatser riktade till föräldrar eller riktat mot definierade målgrupper, exempelvis nyanlända.

Insatser för att förebygga psykiska besvär hos barn och unga

Insatser och metoder för att förebygga psykiska besvär hos barn och unga kan avse insatser på grupp- och befolkningsnivå i till exempel skolan men även avse individinriktade insatser såsom tidiga insatser i primärvården, i socialtjänsten eller i skolan, för exempelvis ungdomar i kontakt med elevhälsan. Exempel på psykiska besvär kan vara nedstämdhet, oro, ångslan, ångest och sömnbesvär.

Behandlande insatser för barn och unga med psykiatriska tillstånd

Barn och unga med psykiatriska tillstånd är de individer som uppfyller kriterierna för en psykiatrisk diagnos. Det kan till exempel röra sig om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, depression eller psykosjukdomar. Insatser kan vara både på individ- och gruppnivå och innefatta botande och lindrande behandlingar och insatser inom barn och ungdomspsykiatri, socialtjänst och primärvård. Även samordnade insatser mellan exempelvis skola, socialtjänst och barn och ungdomspsykiatri efterfrågas.

Samverkan/samskapande mellan forskning och praktik

Forskningen som finansieras i utlysningen ska när det är relevant planeras och genomföras i samverkan/samskapande med relevanta målgrupper exempelvis berörda professioner, brukar- och intresseorganisationer och barn och unga. Om samverkan/samskapande inte är relevant för det forskningsprojekt som planeras ska detta motiveras i ansökan. I ansökan ska processen för samverkan/samskapande beskrivas och i vilka delar av forskningsprocessen som detta sker:

- Studiens design
- Datainsamling
- Tolkning av data
- Spridning av resultat
- Implementering

Samverkan/samskapande i dataanalys och tolkning av data kan till exempel innebära att forskarna diskuterar sina resultat och slutsatser med samverkande parter och får reaktioner och synpunkter som forskarna därefter kan ta med sig i det fortsatta arbetet, det vill säga som en form av kvalitetssäkring.

Ju fler delar som samarbetsaktörer involveras i, desto högre grad av samskapande/samverkan. Målet för samverkan/samskapandet är att bidra till högre kvalitet och relevans i den forskning som kommer ut av projekten.

För att uppfylla kraven för samverkan/samskapande behöver de sökande i utlysningen visa att:

- forskningsfrågan är prioriterad för dessa grupper
- utfallsmåtten är viktiga för profession och brukare
- klienter och brukare kommer att involveras i forskningsprocessen och rimliga kostnaderna för detta är inkluderade i projektets budget

Liknande principer ska tillämpas om forskningen främst ska utföras med praktiker eller beslutsfattare eller andra relevanta aktörer.

Det kan vara svårt att vara explicit med metoder och tillvägagångssätt för samverkan/samskapande när ansökan skrivs fram eftersom dessa bör tas fram i dialog med de som ska involveras i projektet. I ansökan bör dock de olika tillvägagångssätt som övervägs och processen för att göra brukare, praktiker och barn och unga delaktiga i att komma överens om de slutliga metoderna och tillvägagångssätten för samverkan/samskapande beskrivas. [Läs mer om principer för samskapande av forskning på NIHR »](#)

Bidragsform

Inom denna utlysning går det att ansöka om en bidragsform, projektbidrag. Nedan redovisas villkor, beloppsnivå och behörighetskrav för projektbidrag.

Högst en ansökan per huvudsökande är tillåtet.

Projektbidrag

Projektbidrag är bidrag för enskilda forskningsprojekt. Forskningsprojekten ska utgå från professionens, brukares samt barn och ungas frågor och behov. Forskningsprojekten ska därför när det är relevant planeras och genomföras i samverkan med profession och brukare och ha ett barn och ungdomsperspektiv. Ett fjärde år kan sökas för komplexa och omfattande forskningsprojekt såsom kontrollerade effektstudier och longitudinella studier men också för implementering och uppföljning. Vid ansökan om ett fjärde år ska detta motiveras särskilt i ansökan.

- **Beloppsnivå för projektbidrag:** I denna utlysning kan du ansöka om projektbidrag för två, tre eller fyra år. Det finns inget maxbelopp för denna bidragsform men den sökta budgeten ska motiveras i ansökan. Forte beviljar i genomsnitt cirka 1,3 miljoner kr per år för projektbidrag.
- **Behörighet för projektbidrag:** Du är behörig att söka projektbidrag i den här utlysningen om du har avlagt doktorsexamen senast det datum då utlysningen stänger. Att redan vara projektledare för ett Fortefinansierat projekt är inget hinder

att söka men kopplingen mellan det sökta projektet och andra projekt ska beskrivas i ansökan.

Ansökningsprocessen

Alla ansökningar skickas in via [ansöknings- och granskningsystemet Prisma](#). Innan du påbörjar din ansökan, försäkra dig om att följande villkor är uppfyllda:

- Du har skapat ett personligt konto i Prisma
- Alla som ingår i ansökan som medverkande forskare har skapat personliga konton i Prisma
- CV- och publikationsuppgifter för huvudsökande och medverkande forskare har lagrats på respektive forskares personliga konto

Din medelsförvaltare har ett organisationskonto i Prisma och har blivit godkänd som medelsförvaltare hos Forte. [Läs mer om Fortes kriterier för godkännande av medelsförvaltare »](#)

Ett villkor för att din ansökan ska beredas är att slutredogörelser för eventuella tidigare beviljade bidrag har skickats in. Detta gäller endast bidrag där tidpunkten för slutlig återrapportering har passerat. Vi tar hänsyn till eventuell tidigare beviljad förlängning av dispositionstiden och därmed senarelagt datum för återrapportering.

För mer information om hur ansökan ska skrivas, se instruktioner på [utlysningens webbsida](#).

Beredning

Ansökningarna bedöms av en beredningsgrupp bestående av internationella forskare och svenska allmänrepresentanter. Beslut om medel tas av Fortes styrelse.

Eftersom ansökningarna kommer att bedömas av internationella experter bör de i sin helhet skrivas på engelska (undantaget de fält där det särskilt efterfrågas text på svenska). Om din ansökan skrivs på svenska riskeras bedömningens kvalitet. Forte tar inget ansvar för kvaliteten på eventuella översättningar.

Fortes bedömningskriterier

Vetenskaplig kvalitet:

- Syfte, frågeställningar, teoriansknytning, bakgrund och projektets originalitet
- Studiedesign, metoder för datainsamling och analys
- Tvär- och/eller flervetenskaplig ansats
- Kön- och genusperspektiv i forskningens innehåll

Relevans:

- Relevans i relation till samhällets behov, Fortes ansvarsområden och utlysningens inriktning
- Samverkan med användare av forskningen
- Nyttiggörande och kommunikation av forskningsresultat

Genomförbarhet:

- Arbetsplanens kvalitet
- Projektledarens och forskargruppens forskningskompetens
- Redogörelse för eventuell tidigare egen forskning på området
- Personal och budget som bedöms utifrån rimlighet

Vägledande frågor för bedömningskriterierna

Ansökningarna kommer att bedömas utifrån respektive bedömningskriterium och som baseras på vägledande frågor. De vägledande frågorna presenteras nedan.

Vetenskaplig kvalitet

- Har den sökande motiverat behovet av forskningen? Beskrivs kunskapsbehovet utifrån befintlig forskning?
- Är projektets frågeställningar väl beskrivna och väl underbyggda?
- Är de centrala begreppen väldefinierade och teoretiskt sammanhängande?
- Är den metodologiska ansatsen den bäst lämpade för att svara på projektets frågeställningar utifrån givna förutsättningar?
- Är projektets metodik väl beskriven och väl underbyggd? Har man tagit hänsyn till potentiella problem/fallgropar i metodiken eller forskningsprocessen och hur de kan hanteras? Beskrivs hantering av potentiella systematiska fel (bias) under studiens genomförande och resultatbearbetning?
- Är projektet originellt? Har det potential att på ett väsentligt sätt flytta fram gränserna för forskningsområdet? Används till exempel teorier, data och metoder på ett nyskapande sätt för att närma sig den vetenskapliga frågeställningen?
- Har projektet en tvär- och/eller flervetenskaplig ansats, om så är relevant?
- Finns köns- och genusperspektiv i forskningens innehåll, om så är relevant?

Genomförbarhet

- Är projektets tidsplan, planering och budget realistisk och lämplig, och utformning och val av tillvägagångssätt adekvat för projektets genomförande och förväntade resultat?
- Finns adekvata resurser att tillgå för projektet, inklusive handledning och eventuell utrustning?
- Är material, metoder, modeller, och om tillämpligt, patient- och/eller brukarkohorter tillräckliga och väl anpassade till hypotes eller de vetenskapliga frågeställningarna?
- Hur starka är de sökandes meriter och kompetens i relation till forskningsområdet och tidigare forskningsmiljö?
- Har de sökande tillräcklig erfarenhet, expertis, självständighet och vetenskapliga nätverk för att genomföra projektet?

Relevans

- Har den sökande säkerställt att forskningsfrågorna är relevanta för Fortes ansvarsområden och för utlysningens fyra inriktningar?
- Är projektet relevant för policy och/eller praktik, och på vilket sätt har de sökande påvisat detta (utöver att mer kunskap kan vara viktigt)?
- Finns det en väl beskriven plan för hur forskningsresultaten ska kommuniceras samt nyttiggöras, både inom policy, och/eller praktik och akademi?

Samverkan/samskapande

- Hur har projektet etablerats och förankrats med praktik, brukare och med andra relevanta aktörer? Om detta inte är relevant för projektet finns en rimlig motivering?
- Om samskapande/samverkan är relevant finns det dokument som styrker samverkan/samskapande (till exempel i form av ”letter of intent”)?
- I de fall det är relevant, hur och i vilka delar av forskningsprocessen (studiedesign, datainsamling, analys, tolkning, spridning och implementering) sker samverkan/samskapande med relevanta aktörer? Motiveras valet av samverkansparter? Är rollerna och mandatet för eventuell samverkan/samskapande med relevanta aktörer tydliga?
- Är viktiga perspektiv, relevanta för forskningsprojektet, inkluderade? Vad ska de olika perspektiven bidra med? Motiveras valet av perspektiv?
- Omfattar projektbudgeten rimliga kostnader för samverkan/samskapande, så som avgifter och arvoden till klienter och brukare?

Riktlinjer för hur Forte hanterar ansökningar där delar av forskningen ska bedrivas utomlands

- Forte ser positivt på internationell forskningssamverkan. Fortes ansvarsområden rymmer komplexa samhällsutmaningar där internationell forskningssamverkan kan ge viktiga bidrag.
- Fortes bidrag kan användas för att finansiera forskning där vissa delar bedrivs i andra länder, men forskningen ska vara initierad och ledd från Sverige eller tydlig del i samarbetsforskning. De förväntade resultaten ska också vara av relevans för och möjliga att nyttiggöra i svenska förhållanden.
- Ansökningar som innehåller internationella samarbeten bedöms med samma kriterier som övriga forskningsansökningar och av samma beredningsgrupper.
- I bedömningen av forskningsansökningar ska granskarna i Fortes beredningsgrupper bedöma om en eventuell utlandsdel i ett projekt tillför ett mervärde för projektet eller är en förutsättning för ett projekt med t.ex. global eller komparativ ansats.
- Det är huvudsökandes ansvar att ta reda på hur den egna medelsförvaltaren ställer sig till att finansiera forskning där vissa delar bedrivs i andra länder och finna lämpliga former för hur samarbetet ska gå till i varje specifikt fall.
- Det är medelsförvaltaren för bidraget, d.v.s. den huvudsökandes hemmainstitution i Sverige, som bestämmer och tar ansvar för att vid behov anställa utländsk personal eller betala för aktiviteter och tjänster som utförs i andra länder.

Plan S och öppen tillgång

Resultat från Fortefinansierad forskning ska publiceras fritt tillgängligt (open access). [Läs mer om Fortes riktlinjer för publicering med öppen tillgång »](#)

SweCRIS

Forte överför information om beviljade bidrag till SweCRIS, en nationell databas över bidragsfinansierad forskning som inrättats på uppdrag av regeringen. [Läs mer om SweCRIS »](#)

Tidsplan

Utlysningen öppnar: **16 februari 2022 kl. 10.00**

Utlysningen stänger: **5 april 2022 kl. 14.00**

Fortes styrelse fattar beslut om finansiering: **oktober 2022**

Beslut publiceras: **oktober 2022**

Projektstart: **1 november 2022**